

GELİR DAĞILIMI ADALETİ VE EKONOMİK BÜYÜME İLE İLİŞKİSİ

(Sayfa 1-11)

**Dr.,Şahin ÇETİNKAYA, Uşak Üniversitesi İİBF,İktisat
sahin.cetinkaya@usak.edu.tr****ÖZET**

Bu çalışma, gelir dağılımında adaletin sağlanamadığı ülkelerde ortaya çıkan, yoksul bir kesimin varlığını konu almaktadır. Yoksulluk, her ülkede gelir dağılımında adil olmayan bir sistemin etkisi ile ortaya çıkmaktadır. Gelir adaleti geciktikçe, toplumdaki gelir farkı artmaktadır.

Gelişmiş ekonomiler, gelir düzeyi yüksek olanların ekonomilere sağladıkları katkılarla büyümektedir. Katkı sağlama yeteneği olmayan yoksul kesimin ise payı yok denecek kadar az olmaktadır. Dolayısı ile buradan şu sonuç çıkarılabilir: “Ülkeler zenginlerin gelirlerindeki artış ölçüsünde veya yoksullarla zenginler arasındaki gelir farkının büyüme oranı ölçüsünde kalkınırlar.” Bu bakış açısı ile sosyal devletin, sosyal adaleti sağlama çabaları değerlendirilmelidir. Son yaşanan Van depremi ile sosyal yardım sisteminin durumunun yeniden sorgulanması gerektiği açıktır.

Türkiye’de gelir adaletsizliğini giderme ve sosyal yardım sağlama sistemi, yetersiz ve dağınık bir şekilde faaliyette bulunmaktadır. Bu nedenle bu yapıda bazen kaynak israfı, bazen de kaynak yetersizliği görülmektedir.

Bu çalışma ile sosyal yardım sistemindeki sorunun çözümü amaçlanmış ve bir model önerisi geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelime; Yoksulluk, Sosyal Yardım, Sosyal Risk, Sosyal Koruma, Sosyal Hizmet**Relationship Between Income Distribution Justice And Economic Growth****Dr.,Şahin ÇETİNKAYA, Uşak Üniversitesi İİBF,İktisat
Sahin.cetinkaya@usak.edu.tr****ABSTRACT**

The topic of this study is existence of a poor section which comes out in countries where income distribution justice can't be managed. Poverty emerges with an effect of system in which income distribution is not fair. Delaying justice in income means increasing income gap in society.

Developed economies are growing thanks to the contributions which are provided by the ones whose income level is higher. As for poor section, they have little desert since they have no sufficiency for contribution. So it can be concluded as: “Countries develop on the proportion of rich section's increasing income or the increasing income gap between poor and the rich...” With this perspective, the social state's efforts for ensuring social justice should be evaluated. It is obvious with the last Van earthquake that the condition of social aid system should be investigated again.

Removal the injustice of income and providing social assistance system acts insufficiently and randomly in Turkey. For this reason wastage or insufficiency of sources can be seen time to time in this system.

It is aimed to solve the problem of social aid system and developing a model suggestion with this study.

Keywords: Poverty, Social Aid, Social Risk, Social Protection, Social Work

GİRİŞ

Gelir dağılımının çeşitli türlere göre incelendiği bilimsel bulguları bu çalışmanın ilk başlangıcını oluşturmaktadır. Buna göre öncelikle gelir dağılım çeşitlerini ele almak gerekmektedir. Gelir dağılım çeşitleriyle beraber gelir adaletini içeren ve yoksulluğa konu olan yeterli gelir düzeyini tespit amacıyla bölüşüm teorileri çalışmanın teorik alt yapısını oluşturmaktadır. Buna göre yapılan araştırmada geçmişten günümüze her dönemde gelir adaleti ve yoksulluk unsurlarının varlığı görülmüştür. Ülkelerin büyüklüğü bu durumun

GELİR DAĞILIMI TÜRLERİ

Temelde gelir farklılıklarının açıklanmasına yönelik olan gelir bölüşümü, bir ekonomide belli bir dönemde yaratılan gelirin bireyler, üretim faktörleri, bölgeler ve sektörler arasında bölüşülmesini içermektedir. Bunların yanında gelirin, birincil ve ikincil bölüşümü ve yatay ve dikey bölüşümü şeklinde de sınıflandırmak mümkündür. Buna göre gelir bölüşümleri şu şekilde sıralanabilir;

- 1)Bireysel Gelir Bölüşümü
- 2)Fonksiyonel Gelir Bölüşümü
- 3)Bölgesel Gelir Bölüşümü
- 4)Sektörel Gelir bölüşümü
- 5)Birincil ve İkincil gelir bölüşümü

Şimdi bunları sırasıyla kısaca açıklamaya çalışalım.

Bireysel Gelir Bölüşümü/individual income distribution

Bir ülkede elde edilen değer o ülke yurttaşları arasında bölüşümdür. Burada gelirin ne adla ve nasıl elde edildiği (ücret, kar, rant, faiz) değil, ne kadar gelir elde ettiği ve sosyal bakımdan hangi gelir grubuna gireceği önemlidir. Buna göre kişi başı milli gelir bakımından gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasında büyük bir uçurum gözlenmektedir. En düşük gelirlili ülkelerin kişi başına düşen geliri, en yüksek ülkenin kişi başına düşen gelirin %1'inden bile daha küçüktür.

Fonksiyonel Gelir Bölüşümü

Üretim süreci sonunda elde edilen gelirin her bir üretim faktörleri arasında nasıl paylaşıldığını gösterir. Yani fonksiyonel gelir bölüşümü, gelirin farklı üretim faktörleri arasında paylaşımını göstermektedir. Bu aynı zamanda gelirin toplumsal sınıflar arasındaki bölüşümünü de vermektedir.

Fonksiyonel gelir dağılımı, üretim sürecinde ortaya çıkan gelirin, üretim faktörleri ve sosyo-ekonomik gruplar arasındaki dağılımını gösteren yaklaşımdır. Çeşitli üretim faktörlerinin milli gelirlerden aldıkları payları inceleyen bir kavram olan fonksiyonel gelir dağılımı, milli gelir içindeki ücret, faiz, rant ve kar payları hakkında bilgi vermesi açısından da başka bir öneme sahiptir. Gelirin faktörel dağılımı olarak da ifade edilen fonksiyonel gelir dağılımında, ülke içinde yaratılan milli gelirin, üç temel üretim faktörü olan işgücü, sermaye ve toprak sahipleri arasında nasıl bölüşüldüğü gösterilmektedir. Bu bölüşümde, üretimin ne kadarının emek sahiplerine ücret, sermayedarlara faiz, toprak sahiplerine rant olarak dağıtıldığı ve ne kadarının müteşebbislere kâr olarak kaldığı incelenmektedir. Fonksiyonel gelir dağılımını, gelirin emek gelirleri ile emek dışı gelirler arasındaki bölüşümü olarak nitelendiren başka bir tanımlamada; üretim süreci sonucunda ortaya çıkan gelirin üretim faktörleri ve sosyo-ekonomik gruplar arasındaki bölüşümünün önem taşıdığı belirtilmektedir.

Gelirin emek ve mülk sahipleri arasındaki bölüşümünün yanı sıra emek geliri, ücret, maaş, yüksek yönetici geliri gibi alt bileşenlerine, mülk gelirleri ise kar, rant gelirleri gibi kendi alt bileşenlerine ayrılarak, faktör payları konusunda daha ayrıntılı inceleme yapılabilir¹.

Bölgesel Gelir Bölüşümü

Bir ülke sınırları içerisinde elde edilen gelirin coğrafi olarak dağılımını göstermektedir. Ülke coğrafyası içerisinde bazı bölgeler gelirden daha fazla pay alırken kimi bölgeler gerekli payı alamamakta ve geri kalmaktadır. Bölgesel gelir bölüşümü bir ülkedeki elde edilen gelirden, farklı bölgelerde yaşayan insanların ne kadar pay aldıkları gösterilmektedir².

Sektörel Gelir Bölüşümü

Gelirin sektörel dağılımı, bir ekonomide yaratılan toplam hasılanın iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımını ifade eder. Her bir sektörün gelirden ne kadar pay aldığını gösterir. Tarım, sanayi ve hizmet sektörünün ulusal gelir içindeki payı bu gelir bölüşümü sayesinde belirlenebilmektedir³.

Birincil ve İkincil Bölüşüm

Üretim sürecine katılan faktörlerden her biri yaratılan gelirden belli oranda pay almaktadır. Emek-ücret, toprak-rant, sermaye-faiz, girişimci-kâr elde etmektedir. Serbest piyasa ekonomisine hiçbir müdahale olmaksızın yaratılan gelirin bu bölüşümüne birincil bölüşüm denilmektedir.

¹ DPT, Gelir dağılımının iyileştirilmesi ve Yoksullukla mücadele özel ihtisas komisyonu raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2001

² Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

³ DPT, Gelir Dağılımının İyileştirilmesi Ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2001

İkincil bölüşüm ise, üretim faktörleri sahiplerinin faktör payı olarak elde ettikleri, satın alma güçlerinin çeşitli yollarla devlet tarafından yeniden dağıtılmasıdır⁴.

GELİR DAĞILIMI TEORİLERİ

Makro ekonomik bölüşüm üzerinde duran ilk bilimsel okul fizyokratlardır. Bölüşüm sorununa en çok önem veren David Ricardo'dur. Ricardo, bölüşüm kuramının ekonomik sistemin bütün mekanizmasının anlaşılmasında anahtar fonksiyon göreceğine inanmaktadır. 19. Yüzyılın sanayi kapitalizmi döneminde bir yandan sanayicilerin kârlarının aşırı bir düzeye çıkmış olması diğer yandan çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki ilişkilerin son derece gerilmiş bulunması bölüşüm adaletsizliği nedeniyle ayaklanmalara ve çetin ideolojik kavgalara neden olmuştur⁵. Bir ekonomide toplam olarak gelirin büyüklüğünden ya da gelirin üretim faktörleri arasında nasıl paylaşıldığından daha çok asıl önemli olan sosyal grupların milli gelirden ne kadar pay aldıklarıdır. Bu bağlamda, gelir bölüşüm adaleti sağlanması, tüketici birimler arasında refah ekonomik ve politik güç dengesi kurduğu ve çalışmadan yaşayan bir sosyal tabakanın oluşmasına meydan vermediği için sosyal barışı sağlayıcı bir rol oynamaktadır. Düşük gelirli iş bulmalarına rağmen, insanca yaşamak bir yana, temel gereksinimlerini karşılamakta güçlük çekiyorlarsa, yani ücretler çok düşük ise, sosyal huzursuzluklar, yaygın bir hal almakta, hırsızlık, ahlaksızlık ve suçluluk oranları giderek artmaktadır⁶.

Düşük gelir lehine yapılan bir değişiklik bir kesimin çalışma motivasyonunu ve üretkenliğini olumlu yönde etkilemektedir. Bu özelliği nedeni ile düşük gelir gruplarına yönelik olarak yapılan harcamaların yatırım anlamına geldiği savunulmaktadır⁷.

Bir ülkede refah artışından ve ekonomik kalkınmadan söz edebilmek için mutlaka gelir bölüşümün dikkate almak gerekir. Herhangi bir ülkede milli gelirin tüm nüfusa bölünmesi ile bulunan kişi başına milli gelir çok yüksek oranda büyüyebilir. Ancak gelirin hakça paylaşımından uzak olması durumunda nüfusun çok küçük bir bölümü bu gelir artışından yararlanabilir. Nüfusun büyük bölümü bu gelir artışından yararlanamayacaktır. Gelirin hakça paylaşımı toplum refahını belirleyen en önemli faktördür⁸.

Ricardo'nun Gelir Dağılımı Teorisi

Gelir dağılımına ilişkin klasik yaklaşımda daha ziyade fonksiyonel gelir dağılımı üzerinde odaklanan D.Ricardo ve Karl Marx en önemli kişilerdir. Her ikisi de kapitalist üretim sisteminin uzun devrede geçireceği evrimle ilgilenmekteydiler ve bu evrim sonucunda ana ekonomik sınıflar arasında gelirin nasıl dağılacığı konusuna önem vermekteydiler.

Klasikler, üretime katılan sınıfların paylarının ne olacağı konusunu incelemişlerdir. Ricardo'nun gelir dağılımı teorisinde ekonomi endüstri ve tarım olmak üzere kabaca iki kesime ayrılır. Ekonominin genel gelişimi açısından önemli olan kesim tarım kesimidir. Teori, üç ana varsayıma dayanır. Bu varsayımlardan ilkinde göre, tarım arazisi sınırsız olmadığından ve tarım arazisi aynı kaliteye sahip olmadığından, tarım azalan verimler yasasına tabidir.

İkinci varsayım (Malthus Yasası), ücretlerin asgari geçim düzeyinin üstüne çıkması halinde nüfusun hızla artacağını ve bu düzeyin altına düşmesi durumunda ise azalacağını öngörür. Emeğin doğal fiyatı, piyasadaki fiili ücret düzeyi olup arz ve talep tarafından belirlenir. Emek talebi kar oranına ve dolayısıyla sermaye birikim düzeyine bağlıdır. Sermaye birikim düzeyi yüksek ise emeğe olan talep artar ve bu durum emeğin piyasa fiyatının emeğin doğal fiyatının üzerine çıkmasına yol açar. Gelir toplamındaki üçüncü pay olan kar, gelir toplamından ücret ödemeleri ve kiralardan çıkarılmasından sonra geriye kalan miktardır. Kârlar, iktisadi gelişmenin esas kaynağını oluşturan net yatırımı ya da sermaye birikimi oranını belirlediklerinden ve sermaye birikimini olanaklı kılan tasarrufun kaynağı olduklarından son derece önemli bir etmendirler.

Ricardo'nun gelir dağılımı kuramı iki ayrı ilkenin işleyişine dayandırılabilir:

- i. Milli hasılanın kira, ücretler ve kârlar arasındaki bölüşümünü açıklamakta kullanılan "marjinal ilkesi",
- ii. Milli hâsıladan kiranın çıkarılmasından sonraki bakiyenin ücretler ve kârlar arasında bölüşümünü açıklamakta devreye konulan "artık (surplus) ilkesi" dir⁹.

Marx'ın Gelir Dağılımı Teorisi

Marx'ın gelir dağılımı kuramı da genel hatları itibarıyla Ricardo'nun artık ilkesinin uyarlanmasına dayanır. Ancak iki kuram arasında bazı farklar bulunmaktadır.

- i. Marx, azalan verimler kanununu kabul etmediği için rant ve kar arasında bir ayrıma gitmemiştir.
- ii. Marx, emeğin arz fiyatının genel olarak bütün mallar cinsinden sabit olduğunu kabul eder.
- iii. Marx'a göre ücreti geçimlik düzeyde tutan kuvvet, emek arzının talebi aşması yani yedek işçi ordusudur.

⁴ Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

⁵ a.g.e.

⁶ Dinler, Z., İktisat Giriş, Ekin Kitabevi, Bursa, 2005

⁷ Pınar, A., Maliye Politikası Teori ve Uygulamaları, Naturel Kitap yay., Ankara, 2006

⁸ Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

⁹ a.g.e.

iv. Marx'a göre sermaye birikiminin nedeni, Ricardo'nun öngördüğünün aksine yüksek kar hadlerinin cazibesi değil kapitalistler arasındaki rekabettir.

Marx'ın öngördüğü yapı bir mal ya da hizmetin değerinin onu üretmek için gerekli olan emek miktarı tarafından belirlendiğini belirten "Değerin Emek Kuramı"na dayanır.

Buna göre emeğin arz fiyatı, işgücünü eksiksiz olarak muhafaza edecek asgari geçim düzeyini oluşturan mal ve hizmetleri üretmek için gerekli olan işgücü miktarınca belirlenir. Emeğin bir doğal fiyatı, işgücünün hayatta kalmasını ve kendisini yeniden üretmesini sağlamaya yeterli bir gerçek ücretler düzeyi bulunmaktadır. Bu asgari geçim düzeyini karşılayan gerçek ücret değerini asgari yaşam standardına giren malları üretmek için gerekli işgücü miktarı belirler.

Marx'a göre artık değer varoluş nedeni belli bir devrede emeğin işgücünü eksiksiz korumaya yetecek asgari gerçek ücretten veya emeğin arz fiyatı ile ölçülen kendi maliyetinden daha fazla iktisadi değer yaratmasıdır. Toplam çıktı değeri ile emeğin arz fiyatı arasındaki fark emek dışı kaynakların sahipleri olan kapitalistlerin el koyduğu artık değeri simgeler. Kapitalistler fiziksel üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmaları sayesinde işçi sınıfının ortaya koyduğu artık değere sahip çıkarak gelir dağılımını kendi lehlerine çevirirler. Karın kaynağı artık değerdir. Kapitalistlerce el konulabilecek artık değer miktarı, karın toplam gelirdeki görece payını da belirler¹⁰.

Kaldor'un Gelir Dağılımı Teorisi

Kaldor'un gelir dağılımı teorisi (Dul Küpü Teorisi), yatırımın gelire oranındaki değişikliklerin kâr ve ücretlerin gelir toplamındaki görece paylarında ne gibi değişiklikler ortaya koyacağını göstermeye çalışır. Toplum maaş ve ücret erbabı ile müteşebbisler ve mülk sahipleri olmak üzere iki ana kategoriye ayrılırsa milli gelir (MG), ücret (Ü) ve karlardan (K) oluşur ($MG = Ü + K$). Gelir dengesinin yatırım (Y) ve tasarruf (T) eşitliğine ($Y = T$) bağlı olduğu varsayımı altında ekonomideki toplam tasarruf (T) ücret gelirlerinden yapılan tasarruf (Tü) ve kâr gelirlerinden yapılan tasarruf (Tk) toplamına ($T = Tü + Tk$) eşit olur. Ekonomide tam istihdam koşullarının hüküm sürdüğü ve ücretli ve ücret-dışı gelir gruplarının her ikisi için de tasarruf eğilimlerinin sabit olduğu varsayımları dikkate alındığında toplam gelirdeki kar payı, yatırımın gelire oranının bir işlevidir. Başka bir ifadeyle yatırım/çıktı oranındaki (Y/MG) bir artış gelirdeki kar payında (K/MG) bir yükselişe yol açar. Tam istihdam koşullarında, yatırım harcamalarındaki gerçek bir artışın hem yatırımın çıktıya oranında hem de tasarruf-çıktı oranında bir artışa yol açması gereklidir.

Tasarruf-çıktı oranında bir yükselme olmazsa, fiyatlar genel düzeyinde bir artış meydana gelir. Başka bir ifadeyle, Kaldor'un gelir dağılımı teorisi, daha yüksek bir reel yatırım düzeyinde tam istihdam dengesinin sürekliliğinin sağlanması açısından gerekli olan daha yüksek bir tasarruf-çıktı oranını gerçekleştirmek için gelir dağılımında bir kaymanın gerekli olduğunu ortaya koyar¹¹.

Weintraub'un Gelir Dağılımı Teorisi

Sidney Weintraub'un gelir dağılımı teorisi (Görece Paylar Teorisi), gelirin fonksiyonel dağılımını, modern gelir ve istihdam teorilerinde önemli bir kavram olan toplam arz fonksiyonu ile çözümlenmeye çalışır. Weintraub, sabit fiyatlar yerine cari fiyatlar cinsinden oluşturulan bir toplam arz fonksiyonunun gelir ve istihdam teorisiyle toplam gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi kuracağını ileri sürer¹².

Bu şekilde oluşturulan toplam arz eğrisi, istihdam (ve çıktı) düzeyi değiştikçe fonksiyonel gelir dağılımının nasıl değiştiğini göstermekte kullanılır. Toplam arz eğrisi sabit yerine cari fiyatlarla ölçülen parasal hasılayı istihdam düzeyine bağlar¹³.

¹⁰ Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

¹¹ a.g.e.

¹² Karaoğulları, E., Maliye Politikası, Agon Bilgi Akademisi-seçkin yay., Ankara, 2010

¹³ Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

GELİR DAĞILIMI ADALETİ TEORİLERİ

Bölüşüm adaleti teorileri gelir dağılımının nedenlerini değil adil bir gelir dağılımının nasıl olması gerektiğini incelerler. Başka bir ifadeyle, gelir dağılımında adaletin araştırıldığı bu teoriler büyük ölçüde normatif değer yargılarını içeren teorilerdir. Adalet kavramı ile kastedilen değer ne olduğu konusunda ise fikir birliği bulunmamaktadır. Adalet kavramı çok farklı anlamlara sahiptir. Adalet, objektif bir durumu (toplumsal, ekonomik v.b.) değil de bireysel bir davranışı niteleyen bir kavram olarak ele alınırsa bireylerin bir özelliği olarak adil olma veya adil davranma olarak tanımlanabilir¹⁴.

Denkleştirici veya düzeltici adalet anlayışı, hukuki ilişkilerde kişisel ve subjektif nitelikteki durumları dikkate almaksızın, taraf olanların eşit muamele görmesini, örneğin zarar verenin neden olduğu zararı ödemesini veya suç işleyenin hak ettiği cezayı çekmesini gerektirir. Dağıtıcı adalet ise, malların paylaşılmasında herkesin yeteneğine ve toplum içindeki konumuna göre kendine (payına) düşeni alması demektir¹⁵.

Dağıtıcı adalet teorileri sınırsız ihtiyaçlara karşılık sınırlı arza sahip malların dağıtılmasını düzenleyen normatif nitelikte ve görece eşitliğe önem veren teorilerdir. Adaletin yanı sıra görece eşitliğin tanımının yanı sıra herkesin payının, hakkı olanın veya hak ettiğinin ne olduğu ya da neye göre belirleneceğinin belirsizliği nedeniyle çok sayıda dağıtıcı adalet ilkeleri bulunmaktadır. Bu teoriler, dağıtımına konu olan malların niteliğine (gelir, servet, olanaklar v.b.), dağıtımın kimlere yönelik olarak yapıldığına (gerçek kişiler, grup ya da bölgeler, referans alınan sınıflar v.b.) ve malların dağıtılmasında baz alınan temele (adalet, bireysel özellikler, serbest piyasa kuralları v.b.) göre farklılıklar göstermektedirler¹⁶.

Mutlak Eşitlik Teorisi

Dağıtıcı adalet teorileri içinde en basit teori olan katı ya da mutlak eşitlik teorisine göre herkes eşit düzeyde saygı ve hürmete layık olduğu için aynı düzeyde maddi nitelikte mal veya hizmete sahip olmalıdır. Bu teori, sınırlı mal ve hizmetlerin kişiler arasında eşitlik temelinde dağıtılmasını öngörmesi nedeniyle herkese nasıl aynı düzeyde mal ve hizmet verileceği ve bu düzeyin nasıl ölçüleceği sorununun ortaya çıkmasına yol açar. Bu sorunun çözülmesinin yollarından ilki herkesin aynı mal ve hizmet demetine sahip olmasıdır. Ancak, hiç kimsenin durumunu kötüleştirmeksizin bazı kişilerin durumunu daha iyi bir hale getiren tahsisatların mümkün olması bu çözümün tatminkar olmasını engellemektedir. Öte yandan, tek problem belirli bir dağılıma ulaşmak değildir; bunun yanı sıra arzu edilen bu dağılıma ne zaman ulaşılacağı da önemli bir sorundur. Zaman sorunu çözmek için mutlak eşitlik teorisi iki ana görüşe sahiptir: herkes başlangıçta aynı mal ve servete sahip olmalı; ancak, daha sonraki aşamalarda kişiler seçtikleri yolda bu varlıklarını kullanmakta özgür olmalıdırlar¹⁷.

Öncelikle, bu teori özgürlükleri kısıtlar. Kişilere eşit saygı göstermez, zira kişiler son derece farklı yeteneklere sahiptirler ve bu yetenek farklılığını dikkate almaksızın kişilere saygı gösterilemez (Yetenek-Yönlü Adalet Teorisi). Mutlak eşitlik teorisi herkesin aynı düzeyde gelire (mal sepetine) sahip olması gerektiğini ileri sürerek genel olarak maddi refahın azalmasına yol açmaktadır (Refah-Yönlü Adalet Teorisi) Başlangıç Noktası İlkesi ya da zaman dilimlerinin tümünde herkes mutlak anlamda eşit olmalıdır. İkinci çözümde kişilerin tasarrufları arasında eşitsizliğe imkân sağlanırsa farklı zamanlarda sahip olunan refahta önemli farklılıklar ortaya çıkacağından zaman sorunu çözümsüz kalmaya devam eder. Mutlak eşitlik teorisi çeşitli açılardan gayri ahlaki bulunmakta ve bu nedenle eleştirilmektedir¹⁸.

Farklılık Teorisi

John Rawls tarafından ortaya atılan bu görüş bireylerin kendilerini bağlı sayacakları ve başlangıç noktasında adil bir düzenin varlığını kabul eden bir sözleşmenin söz konusu olduğunu ve bu noktada kimsenin nispi olarak hangi yeteneklere ve servete sahip olduğunu bilmediğini varsayar. Bu koşullar altında rasyonel ve çıkarlarını azamileştirecek şekilde davranan bireyler risk almamak için eşit özgürlüklere sahip olmayı ve adaleti talep edeceklerdir. Rawls, bu durumda, adaleti sağlayacak iki ilke ortaya koyar.

i. Herkes başkalarının sahip olduğu en geniş özgürlükler ile bağdaşabilen ve herkes için geçerli olan, benzer nitelikte ve en geniş temel özgürlükleri elde etmede eşit hakka sahiptir.

ii. Sosyal ve ekonomik eşitsizlikler şu iki koşula göre düzenlenmelidir:

(a) Tasarruflarda da adaleti sağlamak koşuluyla (adil tasarruf ilkesi) en az avantajlı durumda olana en büyük fayda sağlanmalıdır,

(b) Adil bir fırsat eşitliğinin sağlanması şartıyla herkes makam, mevki ve iş sahibi olabilmelidir.

Rawls'a göre bu iki temel ilkeden özgürlük ilkesi (birinci ilke) adalet ilkesine kıyasla önceliğe sahiptir ve fırsat eşitliği en az avantajlı olanların yararının azamileştirilmesine göre daha önemlidir¹⁹.

¹⁴ Erdoğan, M., "Özgürlük, Adalet, Refah", Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2004

¹⁵ Güriz, A. "Adalet Kavramının Belirsizliği", Meteksan, Ankara, 2001

¹⁶ Erdoğan, M., a.g.e.

¹⁷ Güriz, A., "Adalet Kavramının Belirsizliği", Meteksan, Ankara, 2001

¹⁸ Erdoğan, M., "Özgürlük, Adalet, Refah", Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2004

¹⁹ <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-adaleti.pdf>

Kaynak-Yönlü Teoriler

İnsanların sahip oldukları kaynaklara ve içinde buldukları koşullara önem verilmesi gerektiğini ileri süren bu tip teorilere göre insanlar tercihlerinin sonuçlarına katlanmak zorundadırlar. Ancak kontrolleri dışında olan koşulların ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlardan da etkilenmemelidirler. Örneğin, hastalık, özürllük gibi olumsuz koşullar kişilerin yaşamını ve kazancını olumsuz yönde etkilememelidir. Öte yandan, daha fazla gelir elde etmek için daha çok çalışmayı tercih eden kişiler daha az çalışmayı tercih ettiklerinden dolayı daha az gelir elde eden kişileri sübvans etmek zorunda da kalmamalıdır²⁰.

Bu teorilere göre insanlar eşit kaynaklarla işe başlamalıdır; ancak, yaptıkları tercihler sonucunda eşit olmayan iktisadi menfaatler elde edebilmelidirler. Dworkin, adil dağıtım ölçütü olarak imrenme testi (envy-test) adını verdiği bir ölçütün uygulanmasını önerir. Bu teste göre bir kişi diğerinin sahip olduğu mal demetine imrenirse malların dağılımı adil değildir. Bu sorunun, herkesin eşit satın alma gücüne sahip olması ve bu gücü, adil bir mezatta kendi yaşam planlarına en uygun kaynakları satın almak için kullanabilmesi ve herkes uygun gördükleri kaynakları kullanma yetkisine sahip olması ile çözüme kavuşturulabileceği varsayılır. Başkaları tarafından daha fazla değer verilen mallar için daha fazla kaynak ayrılır. Ancak burada adil bir dağılım için kişilerin yetenek ve becerilerinde farklılıkların olmaması gereklidir. Bu durumda, doğal eşitsizlikler (hastalık, özürllük v.b.) kişilerin tercihlerine göre dağılmadığı için adil bir dağılım meydana gelmeyecektir.

Bu sorunun çözümü için Dworkin, hipotetik bir tazmin planı öngörür. Buna göre mezattan önce kendi yetenekleri konusunda bilgiye sahip olmayan kişiler doğal yetenekler açısından avantajlı durumda olmayanların yararlanacağı bir sigorta havuzu oluşturur ve doğal lotaryadan kazançlı çıkmayanlar bu kaynaktan tazmin edilir.

Kişilerin doğuştan sahip oldukları yeteneği ölçmek ve sınıflandırmak son derece zordur. Kişilerin kontrolünde olmayan ve daha az gelir elde etmelerine yol açan kişisel özelliklerinin yol açtığı gelir kaybının tazmini eşitsizliğe yol açan tüm faktörler açısından mümkün olamaz. Örneğin, akli ve fiziki özürlü olanlar ile hastalara yardım edilse bile diğer eşitsizlik kaynakları kavranılamayabilir²¹.

Refah-Yönlü Teoriler

Refah-Yönlü teoriler, ahlaki açıdan önemli olan şeyin kişilerin refah düzeyi olduğu varsayımına dayanır. İnsanların sahip oldukları kaynaklar, yetenekler veya özgürlük gibi faktörler ancak kişilerin refahını artırdıkları ölçüde değerlidir. Dağılımla ilgili sorunların çözümünde önemli olan nokta hangi dağılımın refahı azamileştirdiğidir. Faydacılar refah terimi yerine zevk, mutluluk ve tercihlerin tatmin edilmesi olarak tanımlanan fayda terimini kullanırlar. Faydanın azamileştirilmesi için kişilerin yaptıkları tercihlerden elde ettikleri tatminin azamileşmesini sağlayacak bir dağılım gereklidir. Tatmin edilmiş tercihlerin ağırlıklı aritmetik ortalamalarını azamileştiren dağılımı sağlayan refah fonksiyonu seçilir. Faydacılar, herkesin tatmin kapasitesinin eşit olduğu, gelirin marjinal faydasının azaldığı ve ölçülebilir olduğu, kişilerin toplam faydalarını azamileştirmek istedikleri, kişiler arasında fayda karşılaştırmalarının pratikte mümkün olduğu varsayımları altında toplam sosyal faydanın azamileştirilmesinin gelirin eşit bölünmesi ile sağlanabileceğini ileri sürerler. Faydacı teori çeşitli açılardan eleştirilebilir²²:

i. Faydacılar kişiler arasındaki farklılığı dikkate almakta başarılı değildirler. Kişilerin yaptıkları tercihlerden elde ettikleri tatminin azamileştirilmesi bakımından kişiler rasyonel birimler olarak ele alınır ve kişiler ileride yaşamları daha iyi olacaksa yaşamlarının belirli bir döneminde fedakarlık yapabilecekleri veya geriye kalan yaşamı daha iyi olacaksa belirli bir süre için daha kötü durumlara katlanabilecekleri kabul edilir. Ancak bu durum kabul edilebilir değildir zira diğer insanların kazancını artırmak için bazı insanların daha kötü koşullara katlanması ahlaki değildir.

ii. Faydacıların kişilerin tercih ve çıkarlarına aynı muamelede bulunmaları da kabul edilemez. Örneğin, bazı kişiler radikal azınlık grupların daha az maddi menfaat temin etmelerini tercih etmesi halinde bu tercih veya çıkar da en iyi dağılımın belirlenmesinde diğer tercihler gibi muamele görür. Bu durumda, ırki tercihler yaygın ve etnik grupların karşı yöndeki tercihleri ile etkisiz kılınmıyorsa Faydacı görüş etnik temelli bir eşitsiz dağılım önermiş olur. Faydacılar bu eleştiriyi faydanın azamileştirilmesinin başkalarının lehine fedakarlıkta bulunmayı nadiren gerektirdiğini ve etnik önyargıların tatmin edilmesinin gerekmediğini ileri sürerek cevap verirler.

iii. Faydacı teori, diğer teorilerde olduğu gibi tanımlama ve uygulama bakımından çeşitli sorunlara sahiptir. Faydacılar, kişiler arası fayda karşılaştırmaları yapmanın mümkün olduğunu ve fayda kıyaslamalarının birbirine benzemeyen mallarda da ölçülebileceğini ileri sürerler. Ancak, Farklı malların kullanımından elde edilecek faydayı her bir birey açısından ölçülecek tek bir fayda endeksi oluşturmak mümkün olmadığı ve gerekli ölçümler yapılsa ve bu tip bir endeks oluşturulsa bile bu tip bir ölçümü yapmaya elverişli bir metot bulunmadığı için kişiler arası fayda karşılaştırmalarının yapılması son derece zordur. Öte yandan, benzer teorik ilkelere sahip olanlar bile bu ilkeyi uygulamak için çok farklı dağılım modelleri önermektedirler²³.

²⁰ Öztürk, N., İktisatta Bölüşüm, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009

²¹ www.ekodialog.com/.../ekonomik-buyume-modelleri-teorileri.html

²² <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-adaleti.pdf>

²³ www.ekodialog.com/.../ekonomik-buyume-modelleri-teorileri.html

Liyakat-Yönlü Teoriler

Refah-Yönlü teoriler insanların gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda bazı ekonomik menfaatleri hak ettikleri iddiasını ihmal eder. Zira bu tip teoriler insanların belirli amaçlar doğrultusunda hareket eden, kendi eylemlerinden sorumlu ve yaratıcı özelliklere sahip olan varlıklar yerine sadece servet biriktiren birimler olarak görür. Liyakat-Yönlü teoriler, insanların liyakatlerine göre hak ettiklerinin karşılığını almaları gerektiğini ileri sürer. Bu konuda üç temel ölçüt kullanılabilir²⁴:

i. Katkı: Kişiler sosyal üretime yaptıkları katkı ile orantılı olarak yürüttükleri faaliyetlerde hak ettikleri iktisadi menfaatleri elde etmelidirler.

ii. Çaba: Kişiler yürüttükleri faaliyetlerde gösterdikleri çabanın karşılığını almalıdırlar.

iii. Tazmin: kişiler çalışmaları sırasında karşı karşıya kaldıkları maliyetlerle orantılı olarak iktisadi yarar elde etmelidirler. Aristo'ya göre kişilere hak ettikleri şeylerin verilmesinde meziyet ve erdem dikkate alınmalıdır. John Locke göre de kişilerin gösterdikleri çabalar karşılığında aynı değerde iktisadi kıymetlere sahip olmalıdırlar. Liyakat-Yönlü Teoriler' e göre kişiler sahip oldukları yetenek ve becerileri sosyal açıdan üretken olan işlerde serbestçe kullanabilirler. Kişiler, toplumu oluşturan diğer kişilere yaptıkları katkı ve yardım sayesinde gelirlerini artırabilirler. Dağıtıcı adaleti sağlamaya yönelik sistemler üretken emek, çaba ve katkıları sonucunda kişilerin sahip oldukları geliri dağıtabildikleri ölçüde adil olabilirler.

Çağdaş yetenek-yönlü teorilerin tümü yaşam standardını artırmayı hedefler. Bu doğrultuda yalnızca sosyal hasılayı (yaşam standardını) artırmaya yönelik faaliyetler gelirleri artırmaya hizmet edebilir. Bu nedenle, bu tip teoriler sosyal açıdan değerli-üretken olan ya da olmayan faaliyetlerin tanımlanmasını gerektirirler.

Liyakat-Yönlü teoriler de çeşitli açılardan eleştirilebilir:

i. İnsanlar sosyal üretime yaptıkları katkı, gösterdikleri çaba ve katlandıkları maliyet ile orantılı olarak kendi paylarına düşen menfaati elde etmelidirler. Ancak, neyin katkı, çaba veya maliyet olarak sayılacağı belirli değildir ve günümüzde bunları ölçmek de çok zordur.

ii. İktisadi çıkarları kişilerin kontrolü dışında kalan faktörlere bağlamak adil değildir. Aynı durum Refah-yönlü teorilerde de geçerlidir ancak onlar bu durumu kendi teorilerinin bir meziyeti olarak görürler. Çünkü, onlara göre herhangi bir dağılımın ahlaki yanı o dağılım sonucunda ortaya çıkan refahla alakalıdır. Dağılım sonucunda ortaya çıkan durum kişilerin kontrolüne bağlı faktörlerden etkilenir ya da etkilenmesinin bunun bir önemi yoktur. Oysa Liyakat-Yönlü teorilere göre daha verimli ya da verimsiz faaliyetlerle uğraşmak tamamen kişilerin yaptıkları tercihin bir sonucudur ve bu nedenle ortada ahlaki bir sorun yoktur.

Libertarian Teoriler

Libertarian Teorilere göre piyasalar adil olmalıdır ve belirli ilkelere uygun bir şekilde tanımlanan adil muamele koşullarının yerine getirilmesine olanak tanımalıdır. Zira adil sonuçlara ancak bireylerin adil eylemleri ile ulaşılır²⁵.

Nozick'in Hakediş (entitlement) Teorisi'ne göre dünya tamamen adil bir yer ise aşağıda yer alan tanımlamalar mal ve mülk edinmede adaleti sağlar:

i. Bir kişi, mal edinmedeki adalet ilkesine uygun bir şekilde bir malı edinirse bu mala sahip olmaya hak kazanır. Başka bir ifadeyle bireyler hileye veya güç kullanımına başvurmaksızın mal varlıklarını edinmeleri gerekir²⁶.

ii. Bir kişi, adil transfer ilkesine göre mal edinmeye hak kazanmış bir kişiden ilgili malı kendisine aktarırsa o mala sahip olmaya hak kazanır. Adil transfer ilkesi, mal varlıklarının el değiştirmesinin özgür mübadeleye (sözleşme, bağış, miras) dayanmasını gerektirir.

iii. İlk iki kural dışındaki hiç bir yolla hiç bir kişi mal edinme hakkına sahip değildir. Diğer bir ifadeyle, yukarıda belirtilen ilkelere aykırı olarak gelir ve serveti yeniden dağıtmaya yönelik politikalar ahlaki temelden yoksundur. Bir dağılım ancak kişiler sahip oldukları mal ve mülkü sahip olmaya yetkili iseler adildir. Transferde adalet ilkesi suç ve cürüme yer vermeyen adil kontratları düzenler. Satın almada adalet ilkesi ise mülkiyet hakları ile ilgili adil düzenlemeleri içerir²⁷.

ÜLKELERİN GELİŞMİŞLİĞİNE GÖRE GELİR ADALETİ

A- AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE GELİR DAĞILIMI VE EKONOMİK BÜYÜME

Az gelişmiş ülkelerde gelir dağılımı adaletinin tespiti için uluslararası kaynaklarda kişi başı geliri 500\$-1500\$ aralığında olan ülkelere tespit edilen 5 ülkenin Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH), Kişi Başı Milli Gelir (KBMG), İşgücüne Katılım Oranı (İKO) ve Yoksulluk oranlarını incelemeye alındı. Yapılan inceleme sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir

Az gelişmiş ülkeler de gelirdeki artış hızı tespiti için son 5 yılın gelir grafikleri alınmıştır. Buna göre;

TABLO -1 AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN GSYİH (MİLYON \$) RAKAMLARI (2007-2011)

ÜLKE	2007	2008	2009	2010	2011	5 Yıllık Büyüme (%)

²⁴ <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-adaleti.pdf>

²⁵ <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-adaleti.pdf>

²⁶ Erdoğan, M., "Özgürlük, Adalet, Refah", Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2004

²⁷ Erdoğan, M., a.g.e.

Ruanda	3,721	4,676	5,215	5,580	6,320	%69,84
Senegal	11,224	13,338	12,590	12,722	14,126	%25,85
Sudan	41,554	48,721	48,4432	59,578	58,475	%40,72
Tanzanya	16,665	20,424	21,094	22,607	23,610	%41,67
Uganda	11,687	14,159	15,516	16,865	16,421	%40,50

Kaynak:worldbank.org

Bu verilere göre; Az gelişmiş ülkeler arasında, aynı coğrafyadan seçilen 5 ülkeden, en az gelişme gösteren Senegal bile %25,85 oranında büyüme göstermiştir. Bu gelişme kişi başı milli gelirlere şöyle yansımıştır.

TABLO -2 AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN KBMG (USD) RAKAMLARI (2007-2011)

ÜLKE	2007	2008	2009	2010	2011	5 Yıllık Büyüme (%)
Ruanda	384,96 \$	470,98\$	509,41\$	529,41\$	582,56\$	%51
Senegal	986,50\$	1,135\$	1,054\$	1,033\$	1,119\$	%14
Sudan	1,125\$	1,294\$	1,239\$	1,487\$	1,435\$	%28
Tanzanya	421,99\$	504,86\$	505,80\$	526,56\$	532,32\$	%26
Uganda	392,75\$	460,79\$	488,25\$	514,51\$	487,11\$	%24

Kaynak:worldbank.org

Tablo 2'den anlaşılacağı gibi, en az gelir düzeyine sahip ülkelerde 5 yıllık gelişim %51 düzeyinde kişi başı milli geliri artırsa bile bu gelir düzeyi ancak 582,56\$ düzeyine çıkmaktadır. Bu oran gelişmiş ülkelerden yaklaşık 77 kat daha düşüktür.

Az gelişmiş ülkelerde yoksulluk oranlarına bakıldığında ülke nüfusu paralelinde şöyledir;

TABLO 3- AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDEKİ YOKSULLUK ORANLARI

ÜLKE	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ruanda	--	--	%56,7	--	--	--	%44,9
Senegal	--	--	%48,3	--	--	--	%46,7
Sudan	--	--	--	--	%46,5	--	--
Tanzanya	%33,4	--	%35,6	--	--	--	--
Uganda	%31,1	--	--	--	%24,5	--	--

Kaynak:worldbank.org

Az gelişmiş ülkelerde yoksulluk oranı ülke nüfusunun yarısına yakın bir durumdadır. Bu durum, gelir adaletini sağlayacak olan kamu yardımlarının yeterli düzeyde olmamasından da kaynaklanıyor. Çünkü bu ülkelerde kişi başı milli gelir düzeyi çok düşük olduğundan sosyal yardım fonlarının da yetersiz durumda olduğu düşünülebilir. İstihdam açısından bakıldığında bu ülkelerde işgücüne katılım oranının %50 dolaylarında olduğu görülecektir. Elde edilen son verilere göre bu rakamlar şöyledir;

TABLO -4 AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE İŞGÜCÜNE KATILIM ORANLARI

ÜLKE	2007	2008	2009	2010	2011
Raunda	%52,07	%51,97	%51,87	%51,78	%51,75
Senegal	%43,58	%43,67	%43,82	%43,9	%43,91
Sudan	%28,49	%28,47	%28,6	%28,73	%28,77
Tanzanya	%50,04	%49,96	%49,87	%49,84	%48,81
Uganda	%49,38	%49,36	%49,28	%49,27	%49,25

Kaynak:worldbank.org

Tablo'daki bilgiler çerçevesinde bu ülkelerde işgücüne katılım oranının oldukça yüksek olduğu gözlemlenebilir. Bu da bu ülkelerde, emek yoğun bir yapı olduğu düşünülürse, nüfusun yarısı gelire katkı amacıyla çalışmakta olduğunu ortaya koyar. Ancak bu ekonomilerin kişi başı ulusal gelirleri düşük olduğundan üretime katılım oranının yüksek olması gelir paylaşımından pay almak için mutlaka çalışma zorunluluğunun varlığını ortaya koyar. Yani çalışmayan gelirden fazla pay alamıyordur. Bağımlılık oranları açısından üretime katılmayanların pay alamayacak düzeyde gelire sahip olduğu anlaşılabilir. Çünkü kişi başı ulusal gelirin 580 USD olduğu Raunda ele alınacak olursa; yoksulluk oranının %48,8 olduğu bu ekonomide çalışmayan kesimle aynı olduğu görülecektir. Yani işgücüne katılım oranı %51,75 geriye kalan kısım olan %48,25 yoksulluk oranına eşit düzeyde yakındır. Bu durum tüm az gelişmiş ülkelerde benzerdir.

B- GELİŞMİŞ ÜLKELERDE GELİR DAĞILIMI

Gelişmişlik kavramı, ülkelerin ekonomik büyüklüğüne göre tanımlanmaktadır. Burada ele alınan ülkeler IMF'nin en yüksek fona sahip beş ülkesidir. Bu ülkeler gelişmiş ülke konumunda olduğundan burada kullanılacaktır. Buna göre;

TABLO - 5 GELİŞMİŞ ÜLKELERİN GSYİH (MİLYAR \$) RAKAMLARI (2007-2011)

ÜLKE	2007	2008	2009	2010	2011	5 Yıllık Büyüme (%)
Almanya	3,3811	3,6659	3,3792	3,3509	3,6679	%8,48
Fransa	2,6274	2,8817	2,6690	2,5977	2,8253	%7,65
Japonya	4,5024	5,0090	5,1701	5,6280	6,0416	%34,18
İngiltere	2,8600	2,7051	2,2106	2,2755	2,4699	%-15,79
ABD	14,0971	14,3909	13,9235	14,6053	15,2114	%7,90

Kaynak: www.worldbank.org

Tablo 5'te görüldüğü gibi gelişmiş ülkelerden en fazla büyüme gösteren ekonomi Japonya'dır. Japon ekonomisindeki bu büyüme kişi başı milli geliri de etkilediği Tablo 6'da görülmektedir. Bunun dışındaki ülkelerde meydana gelen büyümeler KBMG rakamlarını da etkilemiştir.

TABLO-6 GELİŞMİŞ ÜLKELERİN KBMG (USD) RAKAMLARI (2007-2011)

ÜLKE	2007	2008	2009	2010	2011	5 Yıllık Büyüme (%)
Almanya	40,402\$	44,132\$	40,275\$	40,163\$	44,021\$	%9
Fransa	40,342\$	43,992\$	40,477\$	39,170\$	42,379\$	%5
Japonya	34,094\$	37,972\$	39,473\$	43,063\$	45,902\$	%34
İngiltere	46,330\$	43,146\$	35,331\$	36,237\$	38,974\$	-%18
ABD	46,349\$	46,759\$	45,305\$	46,611\$	48,112\$	%3,8

Kaynak:www.worldbank.org

Her ülkedeki gelişim durumu refah seviyesine referans kabul edebileceğimiz KBMG rakamına aynı ölçüde yansımamıştır. İngiltere'de bu durum %15,79 oranında GSYİH rakamında azalmaya neden olsa bile KBMG rakamında %18'lik bir azalmaya neden olmuştur.

SONUÇ

Gelir dağılımı adaleti tüm ülkelerde ortak bir sorundur. Yapılan çalışmada az gelişmiş ülkelerin ve gelişmiş ülkelerin gelir dağılımının ulusal gelirle ilişkileri ele alındığında benzer sonuçlar görülmektedir. Ancak ekonomik gelişim etkilerinin gelir miktarı ile yakından ilgili olmasından dolayı gelişim refah düzeyinde aynı etkiyi bırakmamaktadır. Az gelişmiş bir ekonomide ulusal gelirdeki %10 oranındaki artış gelişmiş ekonomideki %1 lik artıştan bile daha az kalmaktadır. Dolayısıyla 1 trilyon USD gelire sahip bir ekonomideki %1 10 milyar USD'ye isabet ederken büyüklüğü 6 milyar USD olan bir ekonomideki %10'luk büyüme ancak 600 milyon USD olmaktadır. Yani gelişmiş ekonomi her yıl az gelişmiş ekonomi kadar büyümüş oluyor. Böylelikle aralarındaki gelir farkı uçurumu hiçbir zaman kapanmıyor.

Gelişmiş ekonomiler çok büyük milli gelir rakamlarına sahip olabiliyorlar. Her yıl belli oranda büyüme göstereceği düşünüldüğünde bu rakamlar az gelişmiş ekonomilere göre çok yüksek miktarda büyümeyle değişiyor. Bu büyümeler kendi aralarında küçük olsa bile az gelişmiş ülke ekonomilerinden daha büyük olabiliyor.

Sosyal refah açısından da bakıldığında az gelişmiş ülkelerde sadece mutlak yoksulluk rakamları değil insani yoksulluğu etkileyen diğer unsurlarda parasal kısıtlıktan dolayı etkilenmiş oluyorlar. Yani gelir dağılımında adaletin uluslararası boyutu da ele alındığında ulusal paylaşımındaki adalet unsurunun uluslararası boyutta da sorun olduğu görülmektedir. Almanya'nın 3 trilyon 600 milyar USD tutarındaki toplam üretim hacmi ABD'nin 15 trilyon 211 milyar USD rakamının ancak 1/5'lik kısmına isabet eder. Avrupa kıtasındaki ülkelere bakıldığında da aynı durum gözlemlenebilir. Ülkelerin sosyal yapıları birbirlerine benzese bile üretim büyüklükleri değişebilmektedir. Almanya, Fransa, İtalya gibi nüfus yapıları da benzer ülkelerin üretim farklılıkları ve ekonomik büyüklükleri değişmektedir. Bu durum gelişme durumuna bakılmaksızın tüm ekonomilerde benzerlik göstermektedir.

Az gelişmiş ülkelerden ele aldıklarımıza baktığımızda üretim de emek faktörünün ağırlıkta olduğu ülkeler olduğunu görmekteyiz. Bu ülkelerde buna rağmen işgücüne katılım oranları %45-%54 arasında değişmektedir. Yani bağımlı nüfus oranı fakir ülkelerde refah düzeyini düşürmektedir. Çünkü işgücü ucuz olduğundan bağımlı nüfusa düşen pay az olacaktır. Ancak gelişmiş ekonomilerde işgücüne atılım oranı aynı oranlarda olmasına

rağmen sosyal refah düzeyi daha yüksek bir toplumsal yapı ortaya çıkaracaktır. Çünkü işgücü maliyetleri yüksek olduğundan bağımlı nüfusun gelirden payı daha yüksek olacaktır. Bu da toplumda refah düzeyini daha yukarılara çıkaracaktır.

KAYNAKÇA

- DPT, **Gelir Dağılımının İyileştirilmesi Ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, Sekizinci beş yıllık kalkınma planı, Ankara, 2001
- Öztürk, N., **İktisatta Bölüşüm**, Palme Yayıncılık, Ankara, 2009
- Dinler, Z., **İktisata Giriş**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2005
- Pınar, A., **Maliye Politikası Teori ve Uygulamaları**, Naturel Kitap yay., Ankara, 2006
- Karaoğulları, E., **Maliye Politikası**, Agon Bilgi Akademisi, Seçkin Yay., Ankara, 2010
- Erdoğan, M., **“Özgürlük, Adalet, Refah”**, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2004
- Güriz, A., **“Adalet Kavramının Belirsizliği”**, Meteksan, Ankara, 2001
- <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-ada.pdf> ,20/12/2012
- www.ekodialog.com/.../ekonomik-buyume-modelleri-teorileri.html, 18/02/2013
- <http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/birinci-bol/aktan-vural-bolusum-ada.pdf>, 18/02/2013
- <http://www.worldbank.org>, 05/05/2013